

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
माननीय न्यायाधीश श्री प्रकाश वस्ती
माननीय न्यायाधीश श्री तर्कराज भट्ट
फैसला

संवत् २०७० सालको पुनरावेदन नं. ०६९-CR-०८९४

मुद्दा : सेवा प्रवेशको लागि नक्कली स्थायी अध्यापन अनुमति पत्र

पेश गरी भ्रष्टाचार गरेको

जिल्ला ताप्लेजुङ मेहेले गा.वि.स. वडा नं. ८ स्थायी ठेगाना भई चितवन जिल्ला, रत्ननगरनगरपालिका वडा नं. ८ प्रसौनीमा बसोबास भई हाल नेपाल विद्युत प्राधिकरणअन्तर्गत फोरमेन पदमा कार्यरत केशवराज कडरिया -----१	} पुनरावेदक प्रतिवादी
विरुद्ध	

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगका तर्फबाट अनुसन्धान अधिकृत गंगाप्रसाद न्यौपानेको प्रतिवेदनले नेपाल सरकार -----१	} प्रत्यर्थी बादी
---	----------------------

विशेष अदालत काठमाडौं :-

अध्यक्ष मा. न्या. श्री गौरीबहादुर कार्की

सदस्य मा. न्या. श्री ओमप्रकाश मिश्र

सदस्य मा. न्या. श्री केदारप्रसाद चालिसे

विशेष अदालत काठमाडौंको फैसलाउपर विशेष अदालत ऐन, २०४९ को दफा १७ बमोजिम यस अदालतसमक्ष पुनरावेदन परी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवम् ठहर यस प्रकार छ :-

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको शैक्षिक योग्यताको नक्कली प्रमाणपत्र छानवीन समितिको मिति २०६१/१०/१३ को पत्रसाथ छानवीन विवरणको सि.नं. १९ मा केशवराज कडरियाको

नाम उल्लेख भई फारम नं. १ समेतको प्रतिलिपि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त भई मिसिल संलग्न रहेको ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको ईलेक्ट्रिसियन तह ३ पदमा कार्यरत् केशवराज कडारियाले बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुर, भारतबाट सन् १९८५ मा क्रमाङ्क ६०७२ बाट "HSLC Examination" उत्तीर्ण गरेको भनिएका शैक्षिक प्रमाणपत्रहरू नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट छानवीन भई थप छानवीनको लागि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त भै उक्त प्रमाणपत्रहरू उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरमार्फत् बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन, मनीपुर भारतमा प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा सो बोर्डको "NO. Ex/118/78/Vol-vii/4165 Imphal, The 16th June, 2007" को निज केशवराज कडरिया समेत दुई जनाको बारेमा लेखिएको पत्रको सि.नं. २ मा "Keshav Raj Kadariya bearing roll no. 6072 to HSLC Examination, 1985 have been verified with our offic records and found that they did not appear the HSLC Examination under the given roll number and years. The document produced by them are fake and forged ones" भनी लेखी आएको उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरको मिति २०६४।४।२० को पत्रसाथ आयोगमा प्राप्त भै मिसिल सामेल रहेको ।

अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगबाट मिति २०६४।९।१० मा निर्णय भई पुनः प्रमाणीकरणको लागि पठाएको र सम्बन्धित बोर्डबाट प्रमाणीकरण भै आएका पत्रहरू मिसिल संलग्न रहेको ।

म नेपाल विद्युत प्राधिकरण रत्ननगर टाँडी वितरण केन्द्रको प्र.शाखा ने.वि.प्रा. भण्डारामा कार्यरत् छु । हाल म ईलेक्ट्रिकल समूहको फोरमेन चौथो तहमा कार्यरत् छु । मैले २०४६ साल पौष महिनादेखि मासिक ज्यालादारीको तेश्रो तह मेकानिकल जुनियर मिस्त्रीको पदमा रही जागिर खाई २०५० साल भाद्र महिनादेखि स्थायी भएको हुँ । नेपाल विद्युत प्राधिकरणको मिति २०६१।१०।२० को निर्णयानुसार प्राविधिक इलेक्ट्रिसियनबाट तह चार फोरमेन पदमा बहुवा गरी पदस्थापन भएको हो । मैले सेवा प्रवेश गरेको पदको लागि आवश्यक पर्ने शैक्षिक योग्यता आठौं कक्षा उत्तीर्णदेखि टेष्ट पाससम्म हो । मैले २०३६ सालमा एस.एल.सी श्री सिनाम माध्यमिक विद्यालय सिनाम ताप्लेजुडबाट दिएकोमा अंग्रेजी

विषयमा अनुत्तीर्ण भएको र पछि २०३९ सालदेखि भारतको मनीपुर इम्फालको "Adimjati Govt. High School, Imphal Manipur" बाट "High School" तह पास गरेको हुँ । मैले उक्त तह प्राइभेट फर्म भरी पास गरेको हुँ । मैले परीक्षा दिएको बेलामा म नोकरीमा प्रवेश गरेको थिइन । मनीपुर इम्फालको थवल डिस्टीकको सेराउ गाउँमा मेरो मामाहरू तथा अन्य दाजुभाई पनि धेरै बसेकोले मैले २०३९ सालदेखि मनीपुरमा गई बसोबास गर्दा स्कूलबाट प्राइभेट परीक्षा दिन पाइन्छ भन्ने भएकोले म आफैले फर्म भरेको हो र त्यो फर्म भर्दा के कति रकम लागेको हो म आफूसँग विल भरपाईहरू हाल छैन । मैले परीक्षा "Adimjati Govt. High School, Imphal, Manipur" बाट दिएको हुँ । एउटा कोठामा २४ जना बसी परीक्षा दिएका थियौं । परीक्षा पौष महिनामा सञ्चालन भएको थियो । पाँच महिनापछि परीक्षाफल प्रकाशित भयो । मार्क्सिट लिन म आफैं गएको थिएँ । मिसिल संलग्न प्रमाणपत्रहरू मैले आफ्नो कार्यालयमा पेश गरेको हो । ती प्रमाणपत्रहरू मेरै हुन् भनी सनाखत गरिदिँ । कम योग्यताको प्रमाणपत्र भए पनि पुग्नेमा मसँग भएका अन्य प्रमाणपत्र समेत शुरु नियुक्ति हुँदाका बखत नै पेश गरेको हुँ । मैले पेश गरेका प्रमाणपत्रहरूलाई किन "Fake and forged ones" भनी लेखिई आयो थाहा भएन । मेरा प्रमाणपत्र भ्रूषा होइनन् भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी केशवराज कडरियाले अधिकारप्राप्त अधिकारीसमक्ष गरेको बयान ।

नेपाल विद्युत प्राधिकरणको ईलेक्ट्रिसियन तह चौथो फोरमेन पदमा कार्यरत केशवराज कडरियाले बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुर, भारतबाट सन् १९८५ मा क्रमाङ्क ६०७२ बाट "HSLC Examination" उत्तीर्ण गरेको भनिएका शैक्षिक प्रमाणपत्रहरू नेपाल विद्युत प्राधिकरणबाट छानवीन भई थप छानवीनको लागि अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धान आयोगमा प्राप्त भएकोमा उक्त प्रमाणपत्रहरू उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुर मार्फत बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन, मनीपुर भारतमा प्रमाणीकरणको लागि पठाउँदा सो बोर्डको NO. Ex/118/78/Vol-vii/4165 Imphal, The 16th June, 2007 को निज केशवराज कडरिया समेत दुई जनाको बारेमा लेखिएको पत्रको सि.नं. २ मा "Keshav Raj Kadariya bearing roll no. 6072 to HSLC Examination, 1985 have been verified with our office records and found that they did not appear the HSLC Examination

under the given roll number and years. The document produced by them are fake and forged ones" भनी लेखी आएको उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरको मिति २०६४।४।२० को पत्रसाथ प्राप्त भै मिसिल सामेल रहेको । आयोगले निर्णयअनुसार प्रतिवादीको प्रमाणपत्र पुनः प्रमाणीकरण गराउँदा निजले पेश गरेको उक्त बोर्डको नम्बर "Ex/118/78/Vol-IX/4722 Imphal, the 8th January, 2008" को पत्र उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीको मिति २०६४।१०।२० को पत्रबाट समेत "Fake and forged" भनी जवाफ प्राप्त हुन आएको र "HSLC" को शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र आफूले शुरु नियुक्ति लिँदा पेश गरेको हो भनी प्रतिवादी स्वयंले बयानमा स्वीकार समेत गरेकोबाट निज प्रतिवादीले राष्ट्रसेवकको पदमा नियुक्ति लिने उद्देश्यले भ्रूडा र नक्कली शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्र पेश गरी नियुक्ति समेत लिएको देखिँदा साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) अनुसारको कसूरमा निज प्रतिवादी केशवराज कडरियालाई साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ र २९ तथा प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०५९ को दफा १६(१) बमोजिम सजाय गरी पाऊँ भन्ने समेत व्यहोराको अख्तियार दुरुपयोग अनुसन्धानबाट विशेष अदालत काठमाडौँमा दायर गरेको आरोप पत्र ।

मैले "HSLC" परीक्षा बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन, मनीपुर भारतबाट प्राइभेट परीक्षार्थीको रुपमा सन् १९८५ मा "Adimjati High School, Imphal, Manipur" बाट फर्म भरी परीक्षा दिई उत्तीर्ण भएको र सो प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको हुँ । प्रमाणपत्र सही सत्य हो । के कति कारणले बोर्डले भ्रूडा भनी लेखी पठायो मलाई थाहा भएन । बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुरले मलाई पछिल्लो पटक उपलब्ध गराएको मेरो प्रमाणपत्र सही भएको व्यहोराको पत्र बयानका साथ पेश गरेको छु । प्रमाणमा लगाई पाऊँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी केशवराज कडरियाले विशेष अदालत काठमाडौँमा गरेको बयान ।

सम्बन्धित बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुरबाट पहिले "----- The document produced by them are fake and forged ones" लेखी आएकोमा प्रतिवादीले बयानसाथ पेश गरेको सोही बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुरको "2nd May 2008" को माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीलाई लेखेको पत्रमा "Kesav Raj

Kadariya Roll no. 6072 had passed the High School Leaving Certificate Examination, 1985 in the third division" भनी उल्लेख गरेको पत्रको प्रतिलिपि पेश गरेको देखिँदा उक्त पत्रमध्ये कुन आधिकारीक हो, सो सम्बन्धमा उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषद् सानोठिमीलाई दुवै पत्रको प्रतिलिपि साथै राखी सम्बन्धित निकाय बुझी यकीन जवाफ दिनु भनी पत्र लेखी जवाफ प्राप्त भएपछि नियमानुसार पेश गर्नु भनी विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०६५।७।२९ मा भएको आदेश ।

विशेष अदालत काठमाडौँको आदेशानुसार बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन, मनीपुरले प्रमाणीकरण गरी पठाएको पत्र मिसिल संलग्न रहेको ।

प्रतिवादी केशवराज कडरियाले "HSLC" तहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेको भनेको प्रमाणपत्र भूट्टा देखिन आएकोले तत्काल प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसूर गरेको ठहर्छ भन्ने समेत व्यहोराको विशेष अदालत काठमाडौँबाट मिति २०६९।५।२७ मा भएको फैसला ।

म पुनरावेदक नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा प्राविधिकतर्फको तेस्रो तहमा सेवा प्रवेश गरेको हुँ, जसको लागि न्यूनतम योग्यता दश कक्षा उत्तीर्ण र छ महिनाको तालिम वा छ महिनाको कार्यानुभव तोकेकोमा मैले नेपालबाट नै दश कक्षा उत्तीर्ण गरेको र सेवा प्रवेश गर्दा पनि सो दश कक्षा उत्तीर्ण गरेको नेपालको प्रमाणपत्र पेश गरी सोही आधारमा सेवा प्रवेश गरेको तथा म साविकको पदबाट हालका चौथो तहमा कार्यक्षमताको मूल्याङ्कनको आधारमा बढुवा भएको र कार्यक्षमताको मूल्याङ्कनको आधारमा बढुवा भएको र कार्यक्षमताको आधारमा बढुवा हुँदाको अवस्थामा पनि आवश्यक न्यूनतम शैक्षिक योग्यता आठौँ कक्षा उत्तीर्ण नै हो जुन योग्यता मैले नेपालबाट नै प्राप्त गरेको छु । मैले नेपाल विद्युत प्राधिकरणमा सेवा प्रवेश गर्दा तथा बढुवा हुँदा समेत विवादित प्रमाणपत्रका आधारमा कुनै पद प्राप्त गरेको वा सुविधा समेत लिएको छैन ।

जहाँसम्म मैले पेश गरेको "Board of Secondary Education, Manipur" बाट मैले प्राप्त गरेको शैक्षिक योग्यताको प्रमाणपत्रको कुरा छ, सो प्रमाणपत्र मैले उल्लिखित बोर्ड अन्तर्गत भारतको मनीपुर इम्फालको, "Adimjati Govt. Hogh School, Imphal Manipur" बाट प्राइभेट परिक्षार्थीको रुपमा परीक्षामा सामेल भई सन् १९८५ मा सो तह

उत्तीर्ण गरी प्रमाणपत्र प्राप्त गरेको हुँ । मैले पेश गरेको प्रमाणपत्र सही सत्य हो र सोही व्यहोराको "Board of secondary Education, Manipur" ले "November 2, 2007" ले पनि प्रष्ट गरेको छ । विशेष अदालत काठमाडौँबाट शुरु फैसला गर्दा उच्चमाध्यमिक शिक्षा परिषद्मार्फत् "Board of Secondary Education, Manipur" मा पत्राचार गरी त्यहाँबाट प्राप्त जवाफको आधारमा मैले पेश गरेका प्रमाणपत्रहरूलाई नक्कली ठहर गरेको छ । जुन सरासर त्रुटिपूर्ण र गलत छ । नेपालको एस.एल.सी. वा सो सरहको परीक्षाको प्रमाणपत्रको सत्यता जाँच गर्न अनुसन्धान गर्ने निकाय उच्चमाध्यमिक शिक्षा परिषद् होइन । यस परिषद्को कुनै पनि कर्मचारीलाई अनुसन्धान अधिकारी तोकिएको छैन । त्यस्ता कर्मचारीले कसरी कहाँबाट के आधारमा प्रमाणीकरण गरेर ल्याएका हुन सो कुरा पुष्टि गर्न अदालतसमक्ष उपस्थित गराई बकपत्र समेत गराइएको अवस्था पनि छैन । यसरी कानूनी प्रक्रिया पूरा नगरी हचुवाको भरमा संकलित प्रमाणलाई आधार मानी सही सत्य प्रमाणपत्रलाई नक्कली ठहर गरी भ्रष्टाचार जस्तो गम्भीर प्रकृतिको अपराधमा दोषी ठहर गरी मलाई सजाय गर्ने गरी भएको फैसला त्रुटिपूर्ण र बदरभागी भएको हुँदा सो फैसलालाई बदर गरी वादी दावीबाट छुटकारा दिलाई सफाई पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको प्रतिवादी केशवराज कडरियाले यस अदालतमा दायर गरेको पुनरावेदन पत्र ।

नियमबमोजिम दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा चढी इजलाससमक्ष पेश भएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक प्रतिवादी केशवराज कडरियाले "HSLC" तहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेको भनेको प्रमाणपत्र भूट्टा देखिन आएकोले तत्काल भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसूर गरेको ठहर्‍याएको विशेष अदालत काठमाडौँको फैसला मिलेको छ, छैन, पुनरावेदक प्रतिवादीले आरोपित कसूरबाट सफाई पाउँ भन्ने पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्छ, सक्दैन भन्ने कुरामा मिसिल संलग्न कागजात हेरी निर्णय दिनुपर्ने देखिन आयो ।

निर्णयतर्फ हेर्दा मैले सेवा प्रवेश गर्दा आवश्यक पर्ने न्यूनतम् योग्यता नेपालबाटै उत्तीर्ण गरेको, बहुवा कार्यक्षमताका आधारमा भएको, मैले प्राप्त गरेका सबै शैक्षिक योग्यताका प्रमाणपत्रहरू सही र सत्य हुन, उच्च शिक्षा परिषद्का कर्मचारीलाई प्रस्तुत मुद्दा अनुसन्धान गर्ने अधिकार छैन भनी शुरु फैसला उल्टी गरी पाउँ भनी विभिन्न आधार लिएको पाइन्छ ।

पुनरावेदक प्रतिवादीले विशेष अदालतमा बयानका क्रममा मैले "HSLC" परीक्षा प्राइभेट परीक्षार्थीको रूपमा सन् १९८५ मा "Adimjati Govt. High School, Imphal Manipur" बाट फर्म भरी परीक्षा दिई उत्तीर्ण गरेका हो । मैले पेश गरेका प्रमाणपत्रहरू सही सत्य हुन के कति कारणले बोर्डले भूट्टा भनी लेखी पठायो मलाई थाहा भएन । बोर्ड अफ सेकेण्डरी एजुकेशन मनीपुरले मलाई पछिल्लो पटक उपलब्ध गराएको मेरो प्रमाणपत्र सही भएको व्यहोराको पत्र मैले मेरो बयानका साथ पेश गरेको छु । उक्त प्रमाणपत्रलाई प्रमाणमा लगाई पाऊँ भनी आफूले गरेको बयान गरेका साथ "BOARD OF SECONDARY EDUCATION, MANIPUR" को "No. Ex/118/78/01-IX/4851, Imphal, the 2nd May, 2008" को ".... Shri Keshab Raj Kadariya, Roll No. 6072, has passed the High School Leaving Certificate Examination, 1985 in the Third Division from Adimjati High School, Imphal his date of birth is 1st April, 1961 and certificate issued No. 86405" भनी उल्लेख भएको पत्र पेश गरेको देखिन्छ । त्यसैको आधारमा विशेष अदालतबाट मिति २०६५।७।२९ मा यी पुनरावेदक प्रतिवादीले आफ्नो बयानका साथ पेश गरेका प्रमाण पत्रहरू पुनः प्रमाणीकरणका लागि विशेष अदालतले उच्च माध्यमिक शिक्षा परिषदलाई दिएको आदेशानुसार सो परिषदले टोली खटाई खटाइएको टोलीले "Board of Secondary Education, Manipur" बाट प्रमाणीकरण गरी ल्याएका] "No.Ex/118/78 (Vol-XII-II) /5048 Imphal, the 30th May, 2012" को पत्रमा "With reference to your letter No.3384 dated 18th May, 2012 on the subject cited above I am to say that the Photostat copies of Mark Sheet and Admit Card in respect of Mr. Keshav Raj Kafariya bearing Roll No. 6072 of High School Leaving Certificate Examination, 1985 have been checked with our office relevant record and found that he did not appear under the given Roll No. and year. It is found as Md. Taslimuddin Choudhary of Rahmania High School appearing the said examination against the Roll No and year. The documents produced by him are fake and forged ones." भनी प्रमाणीकरण गरी पठाएको पत्रको प्रतिलिपिलाई दस्तखत र छाप लगाई उच्चमाध्यमिक शिक्षा परिषद्

सानोठिमी भक्तपुरबाट प्राप्त भई मिसिल संलग्न रहेको अवस्थामा यी पुनरावेदकले सेवा प्रवेश गर्दा पेश गरेका प्रमाणपत्रहरू शुद्ध देखिन आएनन् ।

विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६५।०७ गतेको आदेशानुसार आरोपपत्रका साथ पेश भएका यी पुनरावेदकले पेश गरेको शैक्षिक योग्यताका प्रमाणपत्र र निजले वयानका साथ पेश गरेका प्रमाणपत्रका प्रतिलिपिमध्ये कुन आधिकारीक हो, सो सम्बन्धमा बुझी यकीन जवाफ पठाइदिनु हुन भनी उच्चशिक्षा परिषद् सानोठिमी भक्तपुरलाई लेखी पठाइएको र अदालतको यस प्रकारको आदेशानुसार कार्य भई आएको अवस्थामा उच्चशिक्षा परिषद्का कर्मचारीलाई त्यसरी प्रमाणीकरण गरी ल्याउने अधिकार छैन भन्ने पुनरावेदकको जिकीर कानूनसम्मत देखिन आएन ।

पुनरावेदक प्रतिवादी केशवराज कडरियाले "Adimjati High School, Imphal 1985" मा क्रमाङ्क ६०७२ बाट "High School Leaving Certificate Examination" पास गरेको सर्टिफिकेट पेश गरेको तथ्यमा कुनै विवाद देखिँदैन । प्रतिवादी पुनरावेदकले सर्टिफिकेटबाट नियुक्ति पाएको र सर्टिफिकेटका आधारमा बढुवा पाएको अवस्था नभै सर्टिफिकेटका आधारमा ओहदा पाउने, ओहदामा बहाल रहने समेतका कुनै लाभ सुविधा प्राप्त नभएको हुँदा त्यस्तो सर्टिफिकेटका आधारमा सजाय गर्न नमिल्ने भन्नेसम्मको जिकीर लिएको देखियो । साविक भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ ले “कुनै व्यक्तिले राष्ट्रसेवकको ओहदा पाउने वा सो ओहदामा बहाल रहने उद्देश्यले शिक्षा सम्बन्धी कुनै योग्यता, नाम, तीनपुस्ते, उमेर, जात, थर, वतन, नागरिकता वा अयोग्यता ढाँटेमा निजलाई कसूरको मात्रा अनुसार २ वर्ष देखि ६ वर्षसम्म कैद वा जरीवाना वा दुबै सजाय हुनेछ” भन्ने व्यवस्था गरेबाट राष्ट्रसेवकले कुनै ओहदा पाउने, ओहदामा बहाल रहने वा कुनै लाभ वा सुविधा पाउने उद्देश्यले शिक्षासम्बन्धी कुनै योग्यता, नाम, तीनपुस्ते, उमेर, जात, थर, वतन, नागरिकता वा अयोग्यता ढाट्न नहुने गरी यस्ता कार्यलाई अपराधजन्य गरी स्पष्ट व्यवस्था गरेको देखिन आउँदछ । अपराध हुनका लागि निश्चय नै आपराधिक कार्य र अपराधी मन दुबै आवश्यक हुन्छ । आपराधिक कार्य भन्नाले अपराधसँग सम्बन्धित शारीरिक वा भौतिक कार्य बुझ्नुपर्ने हुन्छ, भने अपराधिक मनले आपराधिक अभिप्राय वा उद्देश्यलाई बोध गराउँदछ । आपराधिक अभिप्राय वा उद्देश्यविहीनको कार्यबाट मात्र अपराध कायम हुन

सक्दैने (Actus Non facit reum, nisi mens sit rea) भन्ने फौजदारी न्यायको सर्वमान्य सिद्धान्त रहेको छ ।

पुनरावेदक प्रतिवादीबाट नक्कली सर्तिफिकेट पेश गर्ने कार्य अर्थात आपराधिक कार्य भएको तथ्यमा कुनै विवाद छैन । पेश भएको सर्तिफिकेट ओहदा पाउन, ओहदामा बहाल हुन वा कुनै लाभ सुविधा प्राप्त गर्ने उद्देश्यले पेश नगरेको भन्ने भएकोमा पेश गर्न आवश्यकै नभएको सर्तिफिकेट नक्कली बनाई पेश गर्ने कार्य पछाडि ओहदासम्बन्धी सम्भावित लाभ प्राप्त गर्ने आपराधिक अभिप्राय वा उद्देश्य रहेको स्पष्ट देखिन आउँदा नक्कली प्रमाण पत्र पेश गर्ने कार्यमा आपराधिक कार्य र अपराधिक मन समेतका दुबै तत्व समावेश भएको देखिन्छ ।

अतयव प्रतिवादी केशवराज कडरियाले "H.S.L.C." तहको परीक्षा उत्तीर्ण गरेको भनेको प्रमाणपत्र भूट्टा देखिन आएकोले तत्काल प्रचलित भ्रष्टाचार निवारण ऐन, २०१७ को दफा १२ को कसूर गरेकोले निजलाई सोही ऐनको दफा १२ र दफा २९(२) ले रु.५००। जरीवाना हुने ठहर्‍याएको विशेष अदालत काठमाडौंको मिति २०६९।५।२७ को फैसला मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकीर पुग्न सक्दैन । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार गरी बुझाई दिनु ।

न्यायाधीश

उक्त रायमा सहमत छु ।

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत : लोकनाथ पराजुली

कम्प्युटर टाईप गर्ने : विदुषी रायमाझी

इति संवत् २०७० साल फाल्गुण २० गते रोज ३ शुभम् .....।